

« zurück blättern vor »

FLIS I subst. m., ab 1371; ‘Flößer; jmd., der Getreide, Holz oder andere Güter auf einem Fluß transportiert; auch der Bootsknecht’ – ‘osoba zajmująca się spławem drewna, zboża i innych towarów; też majątek rzeczny’: 1371 XV KW 1651, SSNO *Velislaus proconsul cum consulibus...* *Martina Bodzevsky, Niczkone Flys et Hancone Grymar, ac cum communitate civium de Gostin.* o 1564 Prot C4v, SPXVI *Abym tych ludzi przefstrzegł co nam ganią Poſtly Láiac im iáko Flifom [!] gdy zle robią Wioſtly.* o 1582–1583 Radz 181, ŁUCZ *janczarowie, ktorychem miał trech, i flisów Arabów dwadzieścia, cały dzień już nie jedli.* o (1584) 1978 Kochanowski Fraszki 221 *Ze Gdańska flis wędrując gdy sobie nachodził, / Stąpił we wsi do karczmy, aby się ochłodził.* o 1588 GostGosp 88, SPXVI *Szkuty máią rządnie wychędożyć Flisi przyzdedwſzy / á ſtánąc ná dobrym mieyfcu.* o 1592 Urs.Gr. 184, L *Chłop, co wioſtem robi, flis.* o (1595) 1951 Klon.Flis 102 *A jeśli szkuta uwięźnie na haku, Już tu sęk na cię, flisie nieboraku.* o 1643 UffDekArch II 82, SP17 *Alem ia widział [...] iednego flifsa.* o 1678 Klok.Tur. 189, L *Marynarz, albo flis po naszymu.* o †1696 Potocki OF I 169, NKPP s.v. *pić: Upiłem się jako flis.* o 1727 Łoski Dźwięk 49 *Ty [św. Wojciechu!] bądź Rotmanem, łaska Boża Hifem, / Iá niechay będę ná ten Fryor Flifem.* o 1779 Zab. III/1 178, DOR *Ledwie można pojąć, jak wiele nasi chłopi, nasi żołnierze, flisowie i tym podobni ponoszą trudów i przeciwności bez żadnego uskarżania się, bez szemrania.* o (†1826) 1970 Ossol.Wiecz. 78 *Co który flis wioſtem zakroił, płuſnął mi w same oczy blockiem.* o 1834 PT IX 704-6, SJAM *pchają s całej siły, / Jako flisy uwięzłą na rapach wicinę / Długiemi drągi.* o 1851 Ustawa celna 387 *Komissantom, furmanom, rotmanom i flisom, pod pozorem żywności, nie wolno mieć trunków zagranicznych.* o 1868 Kal.Warsz. 102, WIECZ *Stoi tu flis, inaczej zwany oryl.* o [LBel.] 1901 Orł.An. 4, WIECZ *Flisy potulni są jak trusie, uczują w ciszy, piją w ciszy i w ciszy patrzą na Anusię.* o [arch.] (1903) 1948 Gomul.Miecz I 31, DOR *Cóż mówić o flisach, którzy nadpływaiąc od Krakowa [...] upatrywali na widnokregu złotego jej [wieży Świętojańskiej] krzyża.* – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR (przestarz.) sowie WIECZ (gw. flis.). o **Etym:** ostmd. *vlysser* subst. m., ‘Flößer, jmd., der Flußschiffahrt betreibt’, KAE. o **Der:** *flisnik* subst. m., ‘Flößer’, 1588 Calep 691a, SPXVI, zuerst geb. L; *flisnik* subst. m., ‘Flößer’, [hapax] †1626 Petr., Sw, zuerst geb. Sw; *flisak* subst. m., ‘Flößer’, 1774 Zab.IX/2 249, DOR, zuerst geb. L; *flisi* adj., 1861 Nie 7, TRYP I 236, zuerst geb. Sw; *flisarski* adj., [hapax] †1872 Pol., Sw, zuerst geb. Sw. ❖ Das Wort hängt mit dem Holzhandel und -transport auf der Weichsel zwischen Masowien und Danzig zusammen (siehe †*flisować*) und kann – muß aber nicht – im 14. Jh. als

Bestandteil des Fachwortschatzes der Flößer entlehnt worden sein. (Zur Weglassung des Suffixes vgl. †*stelmach.*) Wie KAESTNER 1986 treffend bemerkt, war *flis* I formal unzureichend markiert und phonologisch von *flis* II nicht zu unterscheiden, was das Erscheinen von suffixalen Endungen wie *flisak*, *flisownik*, *flisownik* erklärt, eventuell als Lehnbildungen nach ostmd. *vlysser* (belegt ab 1403; KAESTNER 1986). Durchgesetzt hat sich, und dies wohl erst im 19. Jh., nur *flisak*. KAESTNER erklärt *flis* I als Ableitung von *flisować*, nach der Analogie zu *brak* – *brakować*, *bicz* – *biczować* usw. Jedoch bezeichnen sämtliche von ihm zitierten Ableitungen kein Agens, im Gegensatz zu *flis* I ‘einer, der die Tätigkeit “flisować” ausübt’. †*flis* II.

« zurück blättern vor »